

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 36 (1083) 5 ВЕРАСНЯ 2012 г.

Дзень беларускага пісьменства ў Глыбокім

1-2 верасня ў Глыбокім святкавалі Дзень беларускага пісьменства.

А напярэдадні 31 жніўня тут адкрылі памятную шыльду ў гонар Клаўдзія Дуж-Душэўскага, якога многія гісторыкі лічаць аўтарам бел-чырвона-белага сцяга. Паводле праграмы святкаванняў, адкрыццё мусіла адбыцца 1 верасня, але гэта здарылася за дзень да таго. Мемарыяльная шыльда з партрэтам Клаўдзія Дуж-Душэўскага з'явілася на доме № 22 па вуліцы Горкага. Дом, дзе ў 1891 годзе нарадзіўся Клаўдзій Дуж-Душэўскі, стаў побач з гэтым будынкам.

Дарэчы, мемарыяльная дошка ў гонар Клаўдзія

Дуж-Душэўскага з'явілася ўжо не ўпершыню. Чатыры гады таму, 23 сакавіка 2008 года, напярэдадні 90-х угодкаў абвяшчэння БНР, шыльду з партрэтам беларускага грамадскага дзеяча і надпісам "Клаўдзій Дуж-Душэўскі. Палітык. Асветнік. Дойлід" усталявалі мясцовыя актывісты.

Гаспадар таго самага дому № 22 па вуліцы Горкага Раймунд Салодкі не меў нічога супраць. Але запратэставалі мясцовыя ўлады. Праз два дні пасля адкрыцця шыльда знікла, а аўтараў ініцыятывы ўшанавання памяці земляка выклікалі "на размову" ў міліцыю.

Чатыры гады таму шыльду ў гонар Клаўдзія Дуж-Душэўскага знялі паводле распараджэння Глыбоцкага райвыканкаму. Цяпер на тым самым доме, ужо са згоды ўладаў, з'явілася іншая шыльда.

"Сучаснымі" да свята сталі каля ста аб'ектаў у горадзе і раёне.

Іншы ў Год кнігі стаў і "храм кнігі". Бібліятэка ў Глыбокім значыцца яшчэ з канца XVI стагоддзя. Яе фасад зараз з дошкай, мемарыяльнай. "Чытайце!" - заклікае землякоў Лявонцій

Ракаўскі, аўтар "Новых прыгод бравяга салдата Швейка". Калегі савецкага пісьменніка, праўда, з ужо былога сацлагера, гэты дзень правалі за круглым сталом.

У Глыбокім сустрэліся літаратары сямі краін. Вядомыя паэты, празаікі, публіцысты - госці Дня беларускай пісьменнасці. Свае віншаванні гасцям і ўдзельнікам імпрэз накіраваў Прэзідэнт. Невыпадкова 2012 год абвешчаны ў Беларусі годам кнігі. Той, што першым, роўна 495 гадоў назад, выдаў на роднай мове Францішак Скарына.

Праграма свята мела назву "Прысвячэнне году кнігі" і была вельмі разнастайнай ды вялікай. У суботу ўсіх запрашала "Паэтычная гасцёўня", прысвечаная творчасці Я. Купалы, Я. Коласа і М. Танка; прыхільнікам гісторыі прапаноўвалі наведць выставу "Друкаваныя рарытэты", дзе можна будзе паглядзець на старадаўнія кнігі з фондаў Палацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка. Тэатральная і канцэртная праграмы таксама меліся: увечары ў Гарадскім цэнтры культуры паказвалі спектакль Беларускага тэатра "Лялька" пад назвай "Загубленая душа, ці Пакаранне грэшніка", а на цэнтральнай плошчы горада адбывалася выступленне ансамбля "Бяседа" і іншых артыстаў. (Працяг тэмы на ст. 2.)

180 гадоў з дня нараджэння Людвіка Нарбута

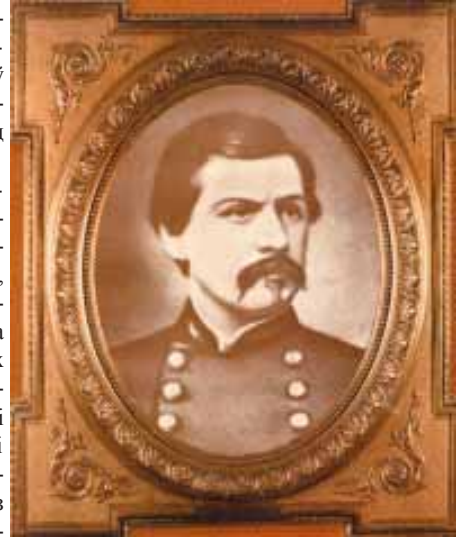
Людвік Тодар НАРБУТ (7 верасня 1832, в. Шаўры, Лідскі павет - 4 траўня 1863, вайсковец, адзін з кіраўнікоў паўстання 1863-64 на Беларусі і ў Літве, сын Тодара Нарбута.

Людвік Нарбут нарадзіўся ў сям'і архітэктара, інжынера і вядомага гісторыка Літвы Тодара Нарбута. Вучыўся ў Лідскай павятовай вучэльні, потым у Віленскай гімназіі, дзе ў канцы 1850 быў арыштаваны за спробу стварыць "общество патриотов с целью произвести восстание". У сакавіку 1851 публічна пакараны розгамі і аддадзены ў салдаты.

Служыў на Каўказе, атрымаў званне афіцэра рускай арміі. З 1859 у адстаўцы. Вярнуўся на радзіму ў пачатку красавіка 1860. Жыў у

бацькі, вёў гаспадарку. Калі ажаніўся, пасяліўся ў маёнтку Сербянішкі, недалёка ад Шаўроў.

У час падрыхтоўкі паўстання прыхільнік партыі "чырвоных", звязаны з К. Каліноўскім, бываў на канспіратыўных сходах. У падпольнай арганізацыі выконваў абавязкі акруговага арганізатара. Адным з першых арганізаваў партызанскі атрад на Беларусі, з якім тры месяцы (люты-красавік 1863) паспяхова вёў барацьбу супраць карнікаў. 13 лютага загадам Віленскага камітэту быў прызначаны

вайсковым начальнікам Лідскага павету. Ад паўстанцкіх уладаў меў званне палкоўніка. Загінуў у баі. (Вікіпедыя.)

(Пра Людвіка Нарбута чытайце на ст. 6.)

Найстарэйшы беларускі Буквар у Нацыянальнай бібліятэцы

Віленскі "Буквар" 1767 года прадстаўлены ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Гэта ўнікальнае факсімільнае выданне самага ранняга беларускага буквара з усіх, што захаваліся ў нашай краіне. Буквар уключае не толькі навучальныя матэрыялы, але таксама малітвы, павучанні і гімны. Факсімільнае выданне "Буквара" падрыхтавана з захаваннем усіх асаблівасцяў арыгіналу. Пра гэта агенцтва БелаПАН распавёў супрацоўнік Нацыянальнай бібліятэкі Аляксандр Суша:

- Навуковая праца, якая суправаджала падрыхтоўку да перавыдання "Буквара" ішла на працягу некалькіх гадоў. Безумоўна такі праект не мог быць завершаны

выпадкова, ён патрабаваў грунтоўнай прапрацоўкі. Як толькі мы гэта здзейснілі, як толькі паліграфія была гатовая да

таго, каб якасна, паўнаўраўнаважана выпусціць яго ў свет, мы гэта і зрабілі. Таксама вельмі хацелі, каб мой сын меў гэты буквар перад сабой, каб бачыў, што беларуская культура багатая. Адукацыйная сістэма ў нас не сёння сворана, і ў часы Вялікага Княства Літоўскага, і ў часы Рэчы Паспалітай тут былі разумныя людзі.

Выпуск факсімільнага выдання "Буквара" стаў вынікам сумеснай працы Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і прадстаўніцтва кампаніі XEROX у Беларусі.

ISSN 2073-7033

Сядзіба ТБМ у верасні працуе з 15.00 да 19.00 штодня, акрамя суботы і нядзелі

Магілёўскі летапісец XX стагоддзя

У жніўні гэтага года споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння вядомага магілёўскага краязнаўца Іераніма Філіповіча. Ён нарадзіўся ў Магілёве, скончыў там школу і два курсы даваеннага Палітасветінстытута, доўгі час працаваў у музеі і ў Магілёўскім гістарычным архіве. Яшчэ да вайны, з 1930 года, стаў цікавіцца гісторыяй роднага горада, а з 1958 года, калі працаваў інжынерам тэхнічнага нагляду на будаўніцтве дарог і мастоў, пачаў збіраць матэрыялы па гісторыі Магілёва, каб напісаць яго гістарычны летапіс з XIII па XX стст.

У Ленінградзе ў бібліятэцы імя Салтыкова-Шчадрына ён знайшоў арыгінальны рукапіс Хронікі горада Магілёва Трафіма Сурты і Трубіцкіх і цалкам перапісаў яго сваёй рукою, бо зняць копію са спархнелага арыгінала было немагчыма. Філіповіч звольніўся з працы і 8 месяцаў днямі рабіў гэтую тытанічную працу. Усе факты па магілёўскай гісторыі ён выпісваў на асобныя карткі (12 тысяч картак), а таксама не выпускаў з рук фотаапарат і пакінуў у спадчыну Магілёўскаму абласному краязнаўчаму музею 2390 фотанегатываў.

Я пазнаёміўся са спадаром Іеранімам у верасні 1979 года, калі пачаў раскопкі магілёўскай ратушы. Ён вельмі зацікавіўся археалагічнымі раскопкамі і мы пачалі абменьвацца інфармацыяй пра гістарычны цэнтр Магілёва, бо я перад раскопкамі сабраў цікавы матэрыял па гісторыі ратушы ў розных бібліятэках і архівах Вільні, Менска, Магілёва, Масквы і Ленінграда. Запрашаў сп. Філіповіч мяне і дахаты, дзе паказваў сваю ўнікальную калекцыю і хроніку гісторыі сучаснага Магілёва, якую ён пісаў штодня, не прпускаячы ніводнай падзеі ў жыцці горада і ўсё фіксуе на фотастужку.

Неяк ён заўважыў, што я дэталёва абмяраю цэглу з падмуркаў магілёўскай ратушы XVII ст., і пацікавіўся, навошта гэта трэба. Калі даве-

даўся, што гісторыя беларускай цэгля - гэта адна з тэмаў маёй будучай кандыдатскай дысертацыі, паказаў мне і дазволіў карыстацца сваёй калекцыяй старой магілёўскай цэгля, якую ён збіраў і прыносіў з розных месцаў горада, калі руйнаваліся старыя будынкі ці праводзілі каля іх земляныя работы. Каля цаглянага падмурка яго драўлянай хаты ляжаў стос добра памытай цэгля, прычым кожная цаглянка мела паперку-пашпарт свайго паходжання.

Такім чынам, дзякуючы дапамозе Іераніма Іосіфавіча, я здолеў добра вывучыць цэглу з помнікаў магілёўскай архітэктурнай школы, што складалася ў XVII ст. Гэта была тонкая цэгла, таўшчынёй 4,5-5,5 см, на сваёй паверхні яна мела некалькі неглыбокіх баразёнак, размешчаных наўкос адпаведна бакавым граням шырокай часткі цаглянаў.

Наша знаёмства доўжылася некалькі гадоў і мела ўзаемную цікавасць.

Да юбілею Філіповіча ў Магілёўскай абласной бібліятэцы зроблена выстава, дзе можна пабачыць яго кнігі і асобныя артыкулы. Грунтоўны артыкул пра краязнаўчую і навуковую дзейнасць І. І. Філіповіча надрукавала ў "Краязнаўчай газеце" (№ 31 (432) жнівень 2012 года) Тамара Калініна. Было б добра, каб у Магілёве з'явілася вуліца, названая ў гонар знакамітага краязнаўцы і даследчыка.

*Алег Трусаў,
кандыдат
гістарычных навук.*

У беларусаў Іркуцка

Рэгіянальная грамадская арганізацыя "Іркуцкае таварыства Беларускай культуры імя Я.Д. Чэрскага" і Іркуцкая моладзевая гарадская грамадская арганізацыя "Моладзевы Клуб Крывічы" пачынаюць "новы грамадска-актыўны" год, пасля летняга зацішша.

І першае знакавае мерапрыемства адбудзецца ўжо 7 верасня 2012 г.

У Доме афіцэраў пры садзейнічання АГКУ "Цэнтр сацыяльных і інфармацыйных паслуг для моладзі", дырэктарам якога з'яўляецца Юткілітэ Ганна Іванаўна, у 19 гадзін адбудзецца свята "Моладзевыя вячоркі".

У гэты раз "Вячоркі" будуць з "разыначкамі".

Па-першае, невялікі канцэрт паднясуць нам Ансамбль аўтэнтычнай песні "Крывічы", створаны тры гады назад актывістамі нашага Моладзевага клуба (кіраўнік Воля Галанова).

Другой "разыначкай" будзе ў нас госць з Краснаярскага краю Зміцер Крэчат, музыка, выканаўца на сярэднявечных прыладах старадаўняй беларускай кампазіцыі.

Ну, і ўжо традыцыйна, на "Моладзевых Вячорках" будзе танцавальны блок.

Алег Рудакоў.

Экскурсія па Магілёве: каб ведаць карані свае

Традыцыйная пешаходная бясплатная экскурсія па старажытным Магілёве, якую ладзіць Магілёўская арганізацыя Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны, даўно стала традыцыйным мерапрыемствам не толькі для сяброў арганізацыі. Прыходзяць паслухаць расповед пра далёкіх продкаў неаб'якава да гісторыі роднага Магілёва працаўнікі мясцовых прадпрыемстваў, выкладчыкі і настаўнікі, вучні і пенсіянеры, студэнты і госці горада.

Не стала выключэннем краязнаўчая сустрэча, якая адбылася 22 жніўня. Паслухаць пра самыя значныя падзеі далёкага мінулага малой радзімы прыйшлі амаль 50 экскурсантаў. Старонкі гісторыі слаўнага горада на Дняпры яны пачалі гартыць на Замкавай гары (сёння парк Горкага). Дзве гадзіны не хапіла нават на тое, каб нагадаць гісторыю самай старой часткі горада.

"Пра Магілёў можна расказаць бясконца, былі б слухачы, - упэўнены экскурсавод па прафесіі і старшыня філіялу Таварыства беларускай мовы Алег Дзьячкоў. - Экскурсіі могуць быць абсалютна роз-

нымі, таму што горад наш вельмі старажытны, таямнічы і наскрозь загадкавы. Прыемна, што і магілёўцам ён цікавы, таму, я думаю, гэтыя экскурсіі будуць працягвацца і ў будучыні".

данне датуецца 1651 годам. На працягу двух стагоддзяў кніга была вучэбным дапаможнікам для артылерыстаў усяго свету. Па ёй спасцігалі военную навуку Ньютан, Напалеон і Пётр I. "Ні адна дзяржаўная ўстанова Беларусі не мае падобных экзэмпляраў кнігі, а аналагічныя выданні налічваюць 27 асобнікаў ва ўсім свеце. Яшчэ ў XIX стагоддзі яны сталі букіністычнай рэдкасцю, а ў XXI-м практычна зніклі з кніжных кірмашоў", - павядамляе афіцыйны ліст адміністрацыі музея.

Фаліант прадае за 15000 еўра прыватны калекцыянер з Менску. Грошы за кнігу трэба ўнесці да 1 верасня, інакш унікальнае выданне можа пакінуць Беларусь.

*Галіна Хітрыкава,
Магілёў.*

УНІВЕРСІТЭТ ЛАЗАРСКАГА / LAZARSKI UNIVERSITY
вядучы прыватны ўніверсітэт бізнесу і права ў Польшчы

- Студэнты з 30 краінаў свету
- Кваліфікаваныя выкладчыкі з ЗША і Еўропы
- Выпускнікі англамоўных праграмаў атрымліваюць два дыпламы – польскі і брытанскі
- Сістэма адукацыі накіраваная на высокую якасць і практычны досвед
- 96% выпускнікоў знаходзяць працу адразу пасля заканчэння ўніверсітэта

«Самы інавацыйны і крэатыўны ўніверсітэт у Польшчы» паводле вынікаў конкурсу сярод прыватных універсітэтаў 2010 і 2011 гг.

Даведайся больш: belinfo@lazarski.edu.pl

www.lazarski.ru

Тэлефон: +48 500 167 406

ТАА «Рейнго Груп», УНП 191751509

